

Doknr. i Barium 19258	Dokumentserie su/med	Giltigt fr o m 2019-10-01	Version 21
RUTIN Vårdhygien - Infektionsförebyggande åtgärder på operationsenhet			
Innehållsansvarig: Carin Lindén Gebäck, Sektionschef, Vårdhygien (carli20) Godkänd av: Jerker Isaksson, Chefläkare, Läkare onkologi (jeris) Denna rutin gäller för: Sahlgrenska Universitetssjukhuset			

Rutinen gäller även för Angered's Närsjukhus, Capio Lundby Närsjukhus, Carlanderska sjukhuset, Frölunda Specialistsjukhus, Kungälv's sjukhus och är godkänd av respektive chefläkare.

Revideringar i denna version

Ersätter tidigare version, senast uppdaterad 2017-04-27. Ändringar i avsnitt "Huddesinfektion av operationsområdet". Förtydligande om verksamheternas tillämpning av rutinen under rubrik "Ansvar". Mindre redaktionella förändringar i övrigt.

Syfte

Syftet med denna rutin är att förhindra smittspridning samt uppkomst av postoperativa sårinfektioner inom operationsverksamhet.

Arbetsbeskrivning

Patientnära och vårdrelaterat arbete

- Riktlinje, [Grundläggande vårdhygieniska principer](#)
- [Förebyggande åtgärder mot stick och skärskador samt exponering för blod eller blodtillblandade kroppsvätskor](#)

Arbetskläder på operationsenhet

- Avdelningsbunden arbetsdräkt. Arbetsdräkten ska förvaras och hanteras så att renhetsgraden bibehålls. Följ för övrigt rutin [arbetskläder](#)
- Operationsmössa ska bäras av all personal och allt hår ska vara instoppat. Vid infektionskänslig kirurgi ska hjälm med dok användas av all personal på salen
- Vätsketätt munskydd (IIR) ska användas av steriltklädd personal som stänkskydd i kombination med skyddsglasögon alternativt visir. Munskyddet hindrar även salivdroppar från att falla ned i operationsområdet och på sterila instrument
- Munskydd ska användas av alla som pratar inom armlängds avstånd från det sterila operationsområdet och/eller sterila instrument och vätskor. Eventuell övrig användning av munskydd på kringpersonal avgörs av respektive verksamhetschef
- FFP3-klassat andningsskydd ska användas vid misstänkt/konstaterad luftburen smitta som till exempel larynx- eller lungtuberkulos och vid ingrepp på patient med extrapulmonell tuberkulos där det finns risk för aerosolbildning
- Specialarbetsdräkt rekommenderas vid infektionskänslig kirurgi för att förhindra spridning av luftburna bakterier från personalens hud till operationsområdet och ska användas av all personal på operationssalen. Specialarbetsdräkten består av tunika och byxa försedda med muddar samt hjälm med dok som täcker halsen. Tunika utan mudd i midjan bärs nedstoppad i byxan
- Arbetsskor med hel ovansida används för att skydda fötterna mot stänk och skärskador. Skorna ska rengöras och desinfekteras vid förorening av blod och övriga kroppsvätskor. Skor som inte är förorenade får användas utanför operationsenheten

Klädsel för tillfälliga besökare exempelvis tekniker, anhöriga, företagsrepresentanter

- Vid kortare besök tillåts civil klädsel med tillägg av ren besöksrock eller engångsoverall för att beträda operationsenhet. Operationsmössa ska användas samt vid behov tossor alternativt byte av skor
- Vid vistelse på operationssal under pågående operation gäller ombyte till operationsenhetens arbetsdräkt
- Vid akuta tekniska åtgärder på operationssal under pågående operation tillåts civil klädsel med ren besöksrock eller engångsoverall och mössa

Personalfrågor

Vid infektion hos personal gör vårdenhetschef en individuell bedömning av vilka arbetsuppgifter som den anställde kan utföra. Se [Lathund vårdhygien - personalinfektioner](#)

- Personal med infektion på händerna ska inte arbeta på operationsenheten
- Personal med djupa bakteriella hudinfektioner på övriga kroppen, ska inte arbeta i operationssalen
- Personal med akut virusorsakad luftvägsinfektion eller obehandlad bakteriell luftvägsinfektion ska inte arbeta på operationsenheten

Patient*Håravkortning*

Om hår behöver avlägsnas ska det ske med hudvänlig metod, exempelvis trimmer (ej rakhyvel). Håravkortning ska ske på operationsdagen, och endast i undantagsfall på operationssalen.

Inslussning av patient

Patient som är immobil, svårt sjuk eller smärtpåverkad kan föras direkt in i säng på operationssalen förutsatt att sängen är ren och renbäddad.

Huddesinfektion av operationsområdet

Före operation ska patienten tvätta hela kroppen med hudrengöringsmedel (duschtvål) eventuellt med desinfekterande effekt (klorhexidintvål 40mg/ml). Detta krävs inte vid ingrepp utan hudsnitt.

- Kontrollera att preoperativ helkroppstvätt eller helkroppsdessinfektion är utförd enligt rutin
- Om inte helkroppstvätt eller helkroppsdessinfektion utförts enligt rutin, bör lokal rengöring med duschtvål respektive klorhexidintvål 40mg/ml utföras i den utsträckning som patientens tillstånd medger
- Huddesinfektion (av intakt hud) med klorhexidinsprit minst 5 mg/ml utförs på operationsområdet i samband med sterildrapering
- Vid urakut kirurgi utförs huddesinfektion med klorhexidinsprit i den utsträckning som patientens medicinska tillstånd medger. Om huddesinfektion inte utförts, desinfekteras operationsområdet efter suturering av såret
- Vid överkänslighet mot klorhexidin eller vid kontraindikation utförs huddesinfektion på operation enbart med 70 % alkohol t ex M-sprit eller U-sprit

Arbete i operationssal

Partikel- och bakterietal på en operationssal är direkt kopplat till antalet individer som vistas där samt deras aktivitet. Hög aktivitet innebär att fler bakteriebärande hudpartiklar frigörs från personalen vilka kan hamna direkt i operationssåret eller förorena instrument och öppna vätskor.

- Använd WHO:s "Checklista för säkerhet vid operationer"
- Innan operationsstart kontrollera att ventilationen är aktiverad
- Steril operationsrock ska bäras av all personal som deltar i arbetet i operationsområdet. Använd steril operationsrock med våtstark front och förstärkt ärm vid risk för genomfuktning
- Uppdukning av instrument ska ske i ett lugnt skede då partikel- och bakterietal ligger på en låg nivå. Vid ökad aktivitet, exempelvis vid överflyttning av patient till operationsbord, ökar antalet bakterier i luften och därmed risken för kontamination av instrument. Täck därför över instrument- och assistentbord under dessa moment.
- Dubbla operationshandskar rekommenderas vid all kirurgi
- Arbeta så att risken för stick- och skärskador minimeras. Arbeta med fördel enligt "non touch" teknik

Under pågående operation

- Innan operationen startar iakttas stillhet i ca 30 sek, så att partiklarna hinner evakueras eller sedimentera
- Minimera antalet personer på salen under pågående operation. Rekommenderat max antal är 8-10 personer
- Operationssalarnas dörrar ska hållas stängda under operationen. Minimera antal dörröppningar. Vid behov av kontakt – använd telefon/lucka i dörren. Samordna avlösningar vid längre ingrepp
- Håll inte upp vätskor i öppna kärl utan använd slutna kärl. Om öppna kärl behövs av praktiska skäl, håll upp vätskan i direkt anslutning till att den ska användas
- Förvara oöppnat material i skåp eller övertäckt på sal, annars ska material som inte använts desinfekteras och resteriliseras alternativt kasseras
- Om rock och handskar tas av innan operationssåret är slutet görs detta på behörigt avstånd från patienten

Städning, desinfektion, tvätt och avfall

Städning och desinfektion

- Före dagens första operation torkas operationslampa, uppdukningbord och assistansbord av med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel
- Vid stänk och spill av blod och kroppsvätskor/utsöndringar under operation utförs [punktdesinfektion](#) enligt rutin
- Efter varje operation utförs "mellanstädning"
 - [Punktdesinfektion](#) vid behov
 - *Tagytor* desinfekteras, exempelvis knappar och "touchytor" på apparatur, handtag till narkosbordets lådor och liknande
 - Operationsbord, operationslampa, uppdukningbord, assistansbord, narkosapparat och narkosbord rengörs och desinfekteras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid
 - Golvets fria ytor rengörs med rengöringsmedel och vatten

Doknr. i Barium 19258	Giltigt fr.o.m 2019-10-01	Version 21
--------------------------	------------------------------	---------------

RUTIN

Vårdhygien - Infektionsförebyggande åtgärder på operationsenhet

- Efter dagsprogrammets slut utförs "slutstädning". Det innebär städning och desinfektion som vid "mellanstädning" samt att
 - all övrig använd utrustning och apparatur rengörs och desinfekteras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid. Flytta dem efter hand till den rengjorda delen av golvet
 - golvet perifer ytor rengörs
 - perifer ytor på operationssalen t ex fönsterbrädor och hyllor rengörs
 - städutrustning rengörs och desinfekteras

Tvätt

Mängden förorening avgör om tvätt hanteras konventionellt eller som smittförande. Kraftigt förorenad tvätt läggs i upplösbar plastsäck och därefter i gul plastsäck som försluts väl. Överfyll inte den upplösbara säcken. Märk den gula plastsäcken med tuschpenna: sjukhus och avdelning. Säckar rekvireras från [Tvätteriet i Alingsås](#)

Avfall

Mängden förorening avgör om avfall hanteras konventionellt eller som smittförande. Kraftigt nedblodat material förpackas i godkänd riskavfallsbehållare och märks med avsedd etikett "Smittförande ej anatomiskt identifierbart" enligt [Smittförande avfall och läkemedelsavfall, Sortering – Paketering – Märkning](#)

Ventilation

Rengöring av yttre delar på till- och frånluftsdon med luddavskiljare och av LAF tak (Laminar airflow) ska ske regelbundet samt vid behov enligt lokal rutin.

Godshantering

Inslussning av gods

Transportförpackningar av wellpapp är ofta smutsiga och kan innehålla mögelsporer. De ska därför avlägsnas utanför operationsenheten. Godset kan sedan tas in på enheten till exempel lastat på ren vagn.

Förrådshållning och förvaring

Sterilt gods förvaras ovan golvnivå i separat utrymme, hanteras aseptiskt och skyddas mot damm, fukt och solljus. Temperatur och luftfuktighet ska övervakas regelbundet och dokumenteras. För utförlig information se "Grundläggande krav för transport, lagerhållning och hantering av sterila medicintekniska produkter avsedda för användning inom vård och omsorg" (Svensk standard SS 8760015:2017).

Fabrikssteriliserade engångsprodukter:

Fabrikssteriliserade produkter ska levereras i minst trelagers förpackning för att garantera bibehållen sterilitet fram till användning; transportförpackning, avdelningsförpackning och produktförpackning.

Ansvar

Linjechefer ansvarar för att denna rutin är känd och följs av alla medarbetare. Verksamhetschef kan efter riskanalys besluta att frånga delar av rekommendationerna för vissa åtgärder och ingrepp. Lokala rutiner ska finnas som beskriver undantagen.

Doknr. i Barium 19258	Giltigt fr.o.m 2019-10-01	Version 21
--------------------------	------------------------------	---------------

RUTIN

Vårdhygien - Infektionsförebyggande åtgärder på operationsenhet

Uppföljning, utvärdering och revision

Sammanställande i arbetsgruppen ansvarar för uppföljning/revision av innehållet. Avsteg från rutinen rapporteras i MedControl PRO eller i befintligt avvikelshanteringssystem.

Relaterad information

[Vårdhygien - Grundläggande vårdhygieniska principer. Riktlinje](#)

[Vårdhygien - Basala hygienrutiner. Rutin](#)

[Vårdhygien – Förebyggande åtgärder mot stick- och skärskador samt exponering för blod eller blodtillblandade kroppsvätskor. Rutin](#)

[Vårdhygien - Arbetskläder. Rutin](#)

[Lathund vårdhygien - personalinfektioner](#)

[Tvätteriet i Alingsås](#)

Kunskapsöversikt

- [Operationsvård, personalföreskrifter på operationsavdelning](#) Vårdhandboken
- [Smittförande avfall och läkemedelsavfall, Sortering – Paketering – Märkning. Västra Götalandsregionen. Upprättad av Eric Agerling, säkerhetsrådgivare, giltigt fr.o.m. 2018-02-28.](#)
- Att förebygga vårdrelaterade infektioner. Ett kunskapsunderlag. Socialstyrelsen 2006 (art nr 2006-123-12)
- [Medicintekniska produkter med specificerad mikrobiell renhet.](#) Vårdhandboken
- [Smittrisker AFS 2018:4](#)

Nedanstående SIS-dokument är tillgängliga från landstingsdator via länk till [SIS-standarder](#) (e-nav, inloggning krävs)

- Operationskläder och draperingsmaterial - Krav och testmetoder - Del 1 och 2. SS-EN 13795-1:2019, SS-EN 13795-2:2019 Swedish Standards Institute (SIS-standard)
- Operationsmunskydd - Krav och provningsmetoder SS-EN 14683:2019 Swedish Standards Institute (SIS-standard).
- Teknisk specifikation SIS TS 39:2015 Mikrobiologisk renhet i operationsrum – Förebyggande av luftburen smitta – Vägledning och grundläggande krav
- Grundläggande krav för transport, lagerhållning och hantering av sterila medicintekniska produkter avsedda för användning inom vård och omsorg, SS 8760015:2017, Swedish Standards Institute (SIS-standard).

Arbetsgrupp

Arbetsgrupp Vårdhygien, Sahlgrenska Universitetssjukhuset:

Marlene van Doesburg, hygiensjuksköterska

Ingemar Qvarfordt, hygienläkare

Godkänt av

Angereds Närsjukhus

Capio Lundby Närsjukhus

Carlanderska sjukhuset

Frölunda Specialistsjukhus

Kungälv's sjukhus

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Cornelia Bergendahl, chefläkare

Ola Blomqvist, chefläkare

Anders Bengtsson, chefläkare

Anders Edebo, chefläkare

Jacob Wulfsberg, chefläkare

Jerker Isacson, chefläkare